

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Анелия Василева Петкова
за трудовете на Албена Недкова Добрева
за участие в конкурс за академичната длъжност „доцент“

Област на висше образование 2. Хуманитарни науки

Професионално направление 2.1. Филология

Специалност: Български език (български език като чужд)

Департамент по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт

Катедра „Славянски езици и комуникации“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

1. ДАННИ ЗА КОНКУРСА

Всички нормативни изисквания и срокове по провеждането на конкурска са спазени. Със заповед № Р-109-121, гр. Варна, 23.02.2018 г., на проф. д-р Албена Керековска, д.м. – заместник-ректор на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, за Ректор, съгласно заповед № Р-100-123/22.02.2018 г., след като се запознава с протокол № 1/16.02.2018 г. от заседание на Научното жури, определено със заповед № Р-109-108/31.01.2018 г., на основание чл. 26, ал. 2 и чл. 27, ал. 2 от ЗРАСРБ; чл. 57, ал. 3 от ППЗРАСРБ, чл. 92, ал. 5 и ал. 6, чл. 93, ал. 1 и чл. 96, ал. 1 от ПРАС в МУ - Варна **нарежда** членовете на Научното жури, определено със заповед № Р-109-108/31.01.2018 г. за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „*доцент*“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, специалност „Български език (български език като чужд)“ с кандидат **ст. преп. Албена Недкова Добрева, д.ф.**, обявен за нуждите на Департамент по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт, Катедра „Славянски езици и комуникации“ в ДВ бр. 96/01.12.2017 г., да изготвят рецензии и становища - **доц. д-р Анелия Василева Петкова** да изготви *становище*. Научното жури да проведе заключителното си заседание на 20.04.2018 г. (петък) от 10.00 часа в Заседателна зала на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

2. ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Албена Недкова Добрева е родена на 23.04.1977 г. През **2000 г.** завършва висшето си образование във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, специалност „Българска филология“, ОКС „МАГИСТЪР“. От **2001 до 2007 г.** е преподавател по български език и литература в гимназии в град Варна и в други в основни училища в областта. През **2007 – 2008 г.** е *преподавател* по български език като чужд в подготвителен курс в Икономическия университет в гр. Варна. От **2008 г.** е преподавател в Медицинския университет в гр. Варна, където работи и до момента като *стариши преподавател по български език като чужд, български език за медицински цели, съвременен български език, комуникативни умения*. От **2009 г.** до момента е координатор, съставител на тестове, екзаминатор и лицензиран експерт по български език към Европейския

консорциум за сертифициране на постиженията по съвременни езици – ECL, гр. Печ, Унгария. През **2011 г.** става *старши преподавател*. В периода **2009-2011 г.** е и курсов ръководител на първи курс. **2014 г.** – докторант в СУ „Св. Климент Охридски“, факултет „Славянски филологии“, катедра „Български език“. **2014 г.** – защитава образователната и научна степен *Доктор по 2.1. Филология (български език)* на тема: „Умението говорене като продуктивен компонент на комуникативната компетентност по български език като чужд за общи и академични цели (върху материал от Европейската изпитна система за езикови сертификати ECL)“. През **2016 г.** в ШУ „Епископ Константин Преславски“ завършва обучението си в специалност „Английска филология“, ОКС „БАКАЛАВЪР“. В периода **2016-2017 г.** е отговорник за проекти в ДЧЕОКС, ръководител УНС „Български език като чужд“, административен асистент.

Притежава следните **квалификации**: Филолог учител по български език и литература; Филолог учител по английски език и литература; Сътрудник в издателство, редакция на вестник и в полиграфическо предприятие ; Курс по испански език, курс по немски език, ниво А2.

Владее английски, руски, испански и немски език.

3. НАУЧНИ ПРИНОСИ

В обявения конкурс за „доцент“ Албена Добрева участва с 43 научни труда, от които 17 самостоятелни и 26 в съавторство, разпределени както следва:

I. *Монографии и учебници* – 1 (една) монография, 6 (шест) учебника (5 в съавторство) и 1 (един) автореферат на дисертация на тема: „Умението говорене като продуктивен компонент на комуникативната компетентност по български език като чужд за общи и академични цели (върху материал от Европейската изпитна система за езикови сертификати ECL)“;

II. А. *Статии и доклади* – публикации в България - 25 бр.;

II. Б. *Статии и доклади* – публикации в чужбина - 10 бр.

А. Монография: Как говорим за здраве. Варна, 2018 г., 174 с.

Представената монография *Как говорим за здраве* е с качествата на стойностен реабилитационен труд. Структурата е ясна и стройна: увод, 4 глави, заключение, използвани източници (български, чужди, интернет – общо 145), информатори (30 на брой), приложение (включва *Анкета за медицински специалисти - Устната комуникация в българското здравеопазване* – 15 въпроса – отговарящи на целите на изследването).

Целта на монографичното изследване е ясно формулирана: да се направи анализ на говорната изява в речевото поведение на неспециалистите и специалистите от висшия и средния медицински персонал, което се наблюдава при официално и неофициално общуване с колеги, с пациенти и техните роднини. За постигането ѝ Албена Добрева описва и анализира особеностите на устната медицинска комуникация, документирани в 200 автентични записа на професионални диалози и монолози между медицински специалисти и пациенти, в 100 телевизионни предавания и в 50 разговора на здравни теми в 50 български семейства.

Направеният от Добрева задълбочен и подробен обзор на български и чужди публикации по разглежданата от нея тема показва не само много добрата ѝ библиографска осведоменост, но и умението ѝ да систематизира научните проблеми. Така логично стига до извода, че в българската лингвистична литература липсва цялостно научно изследване, посветено на такива важни въпроси като: *говоренето* на здравни теми между медицински специалисти и пациенти в различна среда (семейство, медии, служебно място); *особеностите* при говорене на висшия и средния медицински персонал с пациента; *стратегииите, тактиките, паралингвистичните характеристики* при говоренето и *екстралингвистичните елементи* на гласа на медиците (интонация, тембър, тон, сила и др).

Първа глава – *Аспекти на говоренето за здраве в XXI век*. За Албена Добрева ролята на гласа като индикатор за отношението на събеседниците един към друг в медицинската комуникация е изключително важна. Особен интерес за авторката представлява въпросът как говорим за здраве в *семейството*. Изнесените данни са на базата на лично проведената от нея анонимна анкета със 100 души на възраст между 25 и 75 години. За целите на изследването си тя ги групира по възраст, образование и пол. Прави впечатление, че жените информаторки са почти два пъти повече от мъжете – това търсен ефект ли е, или е резултат на други обстоятелства? Осъществените подробни наблюдения и анализи (лингвистични, екстралингвистични и паралингвистични) върху речта на младите и на възрастните дават възможност на Албена Добрева ясно да очертае както различията, така и тактиките и стратегиите в комуникативния акт. Приложените графики и спектограми очертават и основните тенденции.

Актуални и навременни са наблюденията на авторката и върху това как говорим за здраве в *медиите* - телевизионни канали и интернет сайтове. Тя разглежда детайлно начините, по които протича комуникацията между водещи и медицински специалисти (диалог, монолог, въпроси и отговори); вербалните и невербалните средства, които те използват. Представените образци на диалогична реч и съответните анализи напълно разкриват спецификите на този тип комуникация. Предложените в края на Първа глава изводи за оптимизирането на говоренето на здравни теми са логични и конструктивни.

Втора глава – *Как говорят за здраве медицинските специалисти*. В нея Добрева се фокусира върху говоренето и гласа на медицинските специалисти, представени по *професионална подготовка* (лекар, акушерка, медицинска сестра, медицински лаборант, рентгенов лаборант, санитар) и по *придобити медицински специалности* (хирург, ендокринолог, кардиолог, педиатър и др.). Тя изрично посочва, че предмет на изследване е само позитивната функция на гласа. Основен акцент в тази глава са комуникационните бариери при общуването лекар-пациент. Подробно се спира на ролята на професионалния медицински език и посочва предпочитанието на лекарите към пациенти, които познават медицинската терминология и показват компетентност. Важни са наблюденията и върху стратегиите и тактиките при разглеждания тип говорене: представяне, обръщение, речеви етикетни формули от страна както на висшия медицински персонал, така и от страна на средния медицински персонал. Ясно очертаните от Добрева специфики се основават на прецизното наблюдение на вербалните и невербалните езикови средства при общуването специалист и пациент,

които се откриват в богатия илюстративен материал - транскрипциите на записаните диалози и монолози, паралингвистичните средства.

Трета глава – *Как говоренето се анализира, осмисля и оценява от авторите на послания в здравеопазването*. В трета глава медицинските специалисти споделят своите наблюдения от дългогодишния си професионален опит. Те предоставят лични диалози (10 диалога и един монолог) с пациенти, като правят анализ на използваните от тях стратегии. Подробният анализ на транскрипциите доказва обобщенията, до които стига Албена Добрева в тази глава: медицинските специалисти прилагат индивидуален подход към пациента, познанията по комуникативни умения водят до по-добро обслужване на пациента; отклоненията от нормите на българския книжовен език и екстралингвистичните елементи на гласа все още остават неуловими за медиците.

Четвърта глава – *Невербални аспекти и език на тялото (поглед, вежди, очи, бръчки) при специалистите и неспециалистите*. Невербалното общуване между лекар и пациент, както правилно посочва Албена Добрева, може да допринесе за откритост на пациента, но може да го насочи към проява на недоверие. Ето защо с основание тя отделя специално място и на този тип комуникация и подробно описва ролята на погледа, веждите, очите, челото, носа, устните, ръцете, позата на тялото при монологично и диалогично изказване. За оптимизиране на невербалната комуникация при събеседниците авторката препоръчва: мимиката на лекаря да бъде бавна, очите да бъдат широко отворени, позата един до друг е за предпочитане – всичко това вдъхва доверие на пациента.

Заклучението следва логически наблюденията и анализите в съдържанието на дисертационния труд.

Теоретичните наблюдения на Албена Добрева се основават на конкретни и прецизно изработени транскрипции на диалогична и монологична реч, на систематизирането на отделните информатори и тяхната социалингвистична характеристика; на подробния анализ на паралингвистичните и лингвистичните средства. Изводите и препоръките са ценни за постигането на ефикасно говорене на темата за здраве. Съчетаването на добрата теоретична основа с практическата насоченост очертават приносния характер на монографичния труд.

Б. Други трудове

Статии и доклади – публикации в България - 25 бр.;

Статии и доклади – публикации в чужбина - 10 бр.

Трудовете, представени за участие в конкурса, се разпределят в пет научни направления: 1. Комуникативни умения в медицинската практика за специалностите „Акушерка“, „Медицински козметик“, „Медицински лаборант“; 2. Методика на обучението по български език като чужд и български език за медицински цели. 3. Теоретико-приложни принципи за сертифициране на комуникативната компетентност по български език като чужд чрез тестова проверка; 4. Електронно обучение по български език като чужд; 5. Съвременен български език за нефилолози (специалност „Логопедия“).

Научни и практически приноси в трудовете: 1. За първи път е анализирано вербалното и невербалното поведение на медицинските специалисти и пациентите при

Има пълна учебна натовареност: 2012-2013 – 581 ч; 2013-2014 – 586 ч.; 2014-2015 – 629 ч.; 2015-2016 – 630 ч.; 2016-2017- 553 ч.

Курсов ръководител. Развива организационна и административна дейност със студентите.

Автор е на **учебници**: общо 6, като 3 - в електронен вариант (вж. *Списък с реално отпечатани пълнотекстови публикации в научни списания и сборници на старши преподавател Албена Недкова Добрева, д.ф. за периода 2008-2018*).

Разработи и прилага в системата на академичното образование в Медицинския университет – Варна нови и актуализирани **учебни програми, лекционни курсове и изпитни тестове** (вж. *Справка за научните и практически приноси в научните трудове*).

Като координатор на Националния център за България (Варна) към Европейския езиков център за тестова проверка и оценка на езиковата компетентност по български език като чужд към Европейския езиков консорциум за сертифициране на постиженията по съвременни европейски езици и и организатор на изпитните сесии Албена Добрева участва в изработването, събирането и оформянето на тестовите варианти по български език, превежда писмените задачи от английски на български език, провежда изпити, проверява и оценява изпитните материали от други европейски центрове и въвежда резултатите онлайн.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Задълбочената теоретична подготовка, умението да наблюдава, анализира и илюстрира в теоретичен и методически план, както и успехите в преподавателската работа на ст. ас. Албена Недева Добрева ми дават основание категорично да изразя становището си, че ще гласувам за това Научното жури да й присъди академичната длъжност *д о ц е н т*.

12.03.2018 г.
гр. Велико Търново

.....
/ доц. д-р Анелия Василева Петкова /